

# Správa PDCS z participatívneho procesu k zmene zákona o podpore práce s mládežou



Správu spracovali: Peter Gušťačík, Miroslava Žilinská, PDCS, o. z.

Foto: Rada mládeže Slovenska

Bratislava, júl 2018



**RmS** Rada mládeže Slovenska



**Európska únia**  
Európsky sociálny fond

## Obsah

### Obsah

Obsah .....	1
Kontext participatívneho procesu.....	2
Cieľ diskusií so zainteresovanými aktérmi .....	2
Postup a zhodnotenie diskusií so zainteresovanými aktérmi.....	3
Meniaci sa mladí ľudia .....	5
Vybraní aktéri v systéme práce s mládežou.....	8
Spolupráca s ministerstvom a Juventou.....	8
Spolupráca na úrovni samosprávy a obce .....	9
Spolupráca na úrovni škôl.....	10
Financovanie .....	10

## Kontext participatívneho procesu

Táto správa prináša zhrnutia zo 4 diskusných stretnutí s názvom Z hlavy na nohy, ktoré sa uskutočnili v termíne 25.6.-28.6.2018 v Banskej Bystrici, Prešove, Trnave a v Bratislave. Išlo o verejné stretnutia pre všetkých, ktorých zaujíma budúcnosť práce s mládežou v kontexte pripravovanej novely Zákona o podpore práce s mládežou. Diskusie sú čiastkovou aktivitou v dlhodobom participatívnom procese, ktorý sa uskutočňuje v rámci národného projektu **Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík**, na ktorom spolupracujú **Rada mládeže Slovenska, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR** a **Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti**.

Facilitáciu diskusných stretnutí a následné spracovanie výstupov viedli Peter Gušťačík a Miroslava Žilinská z organizácie PDCS, o.z., ktorá sa v minulosti podieľala na rôznych participatívnych procesoch k tvorbe verejných politík, napríklad pre Úrad podpredsedu vlády SR pre informatizáciu a investície pri participatívnom procese určenia národných priorít implementácie Agendy 2030 alebo pre Ministerstvo kultúry SR (2013-2014) pri tvorbe Stratégie rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020 a jej akčných plánov.

### Cieľ diskusií so zainteresovanými aktérmi

Ambícia zmeny systému práce s mládežou „z hlavy na nohy“ zahŕňala sériu rovnomenných diskusných stretnutí v 4 regionálnych mestách s lokálnymi aktérmi (pracovníci/čky s mládežou, zástupcovia/kyne samosprávy, mládežnícki lídri a líderky a iní).

Cieľom diskusií v rámci participatívneho procesu bolo podnietiť dialóg medzi zainteresovanými aktérmi, zaznamenať podnety a pripomienky k navrhovanej novelizácii Zákona o podpore práce s mládežou v oblastiach:

- potreby a trendy cieľovej skupiny mládeže
- aktéri v systéme práce s mládežou
- verejné financovanie práce s mládežou

a pomenovať záujmy a potreby zainteresovaných strán vo vzťahu k téme. Táto časť zapojenia zainteresovaných aktérov kládla dôraz na diskusiu a pripomienkovanie k vopred poskytnutému pracovnému materiálu vypracovanému Radou mládeže Slovenska k pripravovanej novelizácii Zákona o práci s mládežou. Na stretnutiach v dĺžke 4 hodiny nebolo cieľom rámcovať diskusiu

existujúcimi dokumentmi ako Stratégia SR pre mládež na roky 2014-2020 či Konceptia rozvoja práce s mládežou 2016-2020.

### **Postup a zhodnotenie diskusií so zainteresovanými aktérmi**

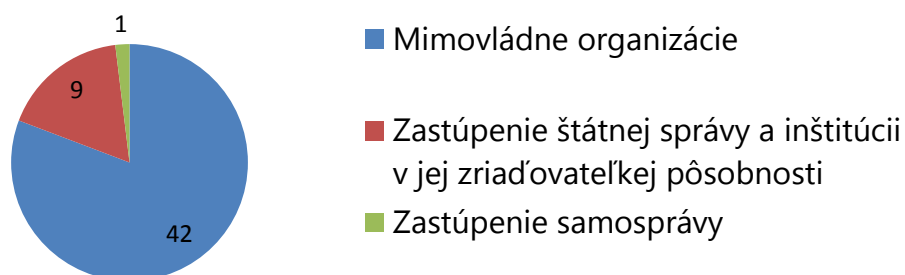
V rámci participatívneho procesu sa uskutočnili 4 diskusné stretnutia so zainteresovanými aktérmi v oblasti práce s mládežou v Banskej Bystrici, Prešove, Trnave a v Bratislave v termíne 25.6. – 28.6.2018. Celková účasť bola 53 ľudí, stretnutí sa zúčastnilo 52 účastníkov/čok<sup>1</sup>. Väčšina zúčastnených zastupovala organizácie z mimovládneho sektora (dobrovoľníci/čky, projektoví/é manažéri/ky, vedenie), no nechýbal hlas ani z oblasti verejnej správy (zástupcovia/kyne samosprávy, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a Úradu splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti SR). Stretnutia boli otvorené aj pre verejnosť.



---

<sup>1</sup> Jedna účastníčka sa zúčastnila viacerých stretnutí, pri čom uvedený oficiálny počet je mierne podhodnotený oproti reálnemu stavu – minimálne na stretnutí v Bratislave sme zaznamenali dvojnásobný počet účastníkov/čok, ako uvádza prezenčná listina. V štatistike nie sú zahrnutí organizátori/ky, osoby zabezpečujúce technickú výpomoc a facilitátori.

## Rozloženie zúčastnených podľa sektorového zaradenia



Za spracovanie výstupov boli zodpovední facilitátori diskusií (Peter Gušťačík a Miroslava Žilinská z PDCS), výsledný dokument bol následne predložený RMS na ďalšie spracovanie v rámci pokračujúceho participatívneho procesu.

Predkladaná správa sumarizuje podnety a návrhy zainteresovaných aktérov v oblasti práce s mládežou, ktorí sa zúčastnili diskusných stretnutí, ktoré boli zaznamenané písomnou a audiovizuálnou formou a následne spracované. Pri jednotlivých návrhoch a výrokoch neuvádzame mená zúčastnených. V dokumente sú zachytené v prvom rade názory a podnety, ktoré sa v diskusii objavovali často a zastávala ich väčšina zúčastnených. Podobne sú predstavené aj protichodné návrhy, pokiaľ zaznievali medzi účastníkmi opakovane. Cieľom stretnutí nebolo vytvorenie konsenzu, ale dôsledný zber podnetov. V prípade, že niektoré návrhy a podnety boli ojedinelé, no považujeme ich z povahy témy za opodstatnené a významné, tvrdenia označujeme spojením „zaznel aj hlas/podnet“.

Participatívny proces nie je len nástrojom získavania podnetov od zainteresovaných strán, no je vyjadrením istej hodnoty demokratického štátu, ktorá vidí potrebu v zapájaní rôznorodých aktérov do tvorby efektívnych politík. Preto v duchu inklúzie a podpory zapájania mladých ľudí používame v dokumente rodovo citlivý jazyk, nakoľko nechceme prispievať k zneviditeľňovaniu hlasu žien a chceme tak poukázať na dôležitosť vypočutia a reprezentácie rôznorodých hlasov v rámci participatívneho procesu.

## Meniaci sa mladí ľudia

V úvodnej prezentácii Rady mládeže Slovenska zazneli viaceré obsahové vstupy týkajúce sa problematiky vývoja potrieb cieľovej skupiny mládeže (viď Príloha č. 1 kapitola Meniaci sa mladí ľudia). V následnej diskusii sa zúčastnení venovali nasledovným otázkam:

- Aké sú odlišujúce prvky tejto cieľovej skupiny v súčasnosti?
- Aké má potreby v oblasti neformálneho vzdelávania/trávenia voľného času a akým spôsobom ich napĺňa?

Väčšina zúčastnených sa zhodla, že je nesmierne dôležité vyhýbať sa generalizujúcim nálepkám o inakosti dnešnej mladej generácie. Potreby mladých ostávajú rovnaké, odlišná sú ich prejavy. Ide o bežný medzigeneračný diskurz – inakosť je spôsobená tým, že mladí vyrastajú v inej spoločenskej situácii, v akej vyrastali dnes už dospelí ľudia. Zároveň je však dôležité **kontinuálne mapovať, ako potreby mladých** aktuálne prejavujú a overovať, či organizácie pracujúce s mládežou na tieto potreby efektívne reagujú.

V diskusii bola potvrdená aj nejednoznačnosť **vekového vymedzenia mládeže**. Podľa účastníkov aj psychológov citovaných počas stretnutí môžeme o mladosti, ako období medzi detstvom a dospelosťou, hovoriť od približne **12. roku** života do **25. až 30. roku**. Mladosť je tekutý pojem. Dospelosť sa odsúva a nie sú výnimočné ani „návraty do mladosti“, kedy sa mladý človek osamostatní a následne vplyvom životných udalostí opäť nastúpi do školy, či sa nasťahuje späť k rodičom. Preto **horné ohraničenia mladosti a prechod do dospelosti je podľa viacerých zúčastnených ovplyvnený socio-ekonomickou situáciou mladého človeka**. Špecifickú skupinu pritom podľa jednej diskusnej skupiny medzi mladými tvoria mladí ľudia, ktorí už majú vlastné deti a práve na túto skupinu sa väčšina organizácií, ktoré pracujú s mládežou, nezameriava.

Mladých ľudí možno podľa diskutujúcich pracovne rozdeliť na aktívnych, ktorí sa zapájajú do aktivít pre mládež a sú napríklad členmi a členkami rôznych mládežníckych organizácií a mladých, ktorých často označujeme ako neorganizovaná mládež. Tá nemá skôr potrebu než príležitosť, svoj voľný čas organizovať. Ak sa chce zapájať, robí tak neregistrovaným spôsobom (cca 300 tisíc mladých ľudí sa účastní na aktivitách mládežníckych organizácií bez toho, aby boli ich členmi). Medzi týmito skupinami môžu **mať zastúpenie mladí ľudia z ohrozených**

**komunit**, rizikového prostredia a **mladí ľudia so zdravotným znevýhodnením**. Napriek tomu, že väčšina dokumentov a projektových výziev dáva dôraz na inklúziu pri práci s mládežou, táto oblasť bola účastníkmi a účastníčkami hodnotená pomerne kriticky. „**Inklúzia existuje na papieri, no v realite sme stále na začiatku,**“ aj to sú slová jednej z účastníčok, ktorá sa zaoberá prácou s mládežou so zdravotným znevýhodnením. Mladí ľudia so zdravotným znevýhodnením podľa nej tak zostávajú „mimo záber“ bežných mládežníckych organizácií a následne vznikajú organizácie, ktoré sa špecializujú na túto cieľovú skupinu. Inklúzia v praxe však často závisí skôr od faktorov, ako sú kapacita konkrétnych pracovníkov či metodika, než vôľa či nevoľa začleniť znevýhodnenú mládež. Sú aj organizácie, ktoré o inklúziu usilujú aj vtedy, keď nemajú možnosť čerpať prostriedky z podporných schém.

Medzi identifikované potreby patria napríklad **potreba samostatnosti** (napr. vo vzťahu samostatného bývania a príjmu či slobody robiť samostatné životné rozhodnutia) a **hľadanie vlastnej identity**. Novým prvkom pri práci s mládežou je otvorenosť identity mladých, chuť skúšať nové veci, **neochota viazať sa k pevným, či formálnym štruktúram**, klesá záujem o formálne organizovanie sa. Cenená je u mladých možnosť **rôznorodých aktivít**. Pomerne typické pre mladých je hľadanie si skupiny blízko k ich identite mimo existujúcich formálnych skupín (napr. školská trieda). Mladí ľudia túžia byť vypočutí, potrebujú uznanie, akceptáciu i obdiv za to, čo dokážu. Potrebujú sa rozvíjať a je pre nich náročné žiť v spoločnosti zameranej na výkon a neustále porovnávanie sa. Neustále zvädzajú boj medzi potrebou patriť a potrebou byť sám/sama sebou. Aj preto mládežnícke organizácie vidia dôležitosť v tom, aby sme **mladým vytvorili/umožnili vytvoriť si bezpečný priestor** – mentálne, aj fyzicky, aby mohli naplniť svoju túžbu patriť tam, kde budú vypočutí. **Túžia participovať na zmene**, s podporou realizovať svoje nápady. V opačnom prípade totiž mladí ľudia **nachádzajú príležitosti v zahraničí** a (často) natrvalo odchádzajú zo svojich rodných regiónov. Nemožno teda s nimi rátať pri práci s ďalšou generáciou v regióne a s ich aktívnym zapojením v mládežníckom sektore. .

Veľkú diskusiu vyvolala **téma vplyvu technológií** na dnešnú mladú generáciu. Mladí ľudia podľa zúčastnených doslova žijú dva paralelné životy – jeden v reálnom a druhý **vo virtuálnom svete**. Jedným z dôsledkov je napríklad **znížená schopnosť osobnej komunikácie** tvárou v tvár. Iným dôsledkom je **presýtenosť informáciami** a následne zhoršená schopnosť ich

organizovať a kriticky zhodnotiť. Vplyvom technológií sa mení potreba socializácie, menia sa predovšetkým očakávania mladých, akou formou bude táto potreba saturovaná, pričom technológie začínajú mať v tejto oblasti dominantné miesto.

**Rodina** bola identifikovaná ako významný faktor, ktorý pôsobí na mládež. Aktuálne trendy, ako sú napríklad **rozpad rodiny** či **hyperprotektívnosť rodičov** majú viaceré negatívne dôsledky – od ekonomických až po psychologické, napríklad absencia pozitívnych vzorov v rodine, problémy pri zvládaní rôznorodých životných prechodov a zmien (o.i. prechod medzi stupňami škôl).

Tak, ako potvrdzujú výskumy, aj zúčastnení podotkli, že vnímajú pomerne nízky záujem mladých o politický život. Existujú síce skupiny mladých, ktorí organizujú pochody a aktivizujú sa, no celkový **záujem o politiku či komunitný život je nízky**, aj medzi mladými je silný spoločenský trend smerom k väčšiemu **individualizmu**.

Hoci individualizmus, túžba po slobode a chuť hľadať vlastné cesty vykresľujú život mladého človeka, viacero diskutujúcich zdôraznilo, že mladí ľudia **potrebujú hranice, podporu u dôležitých dospelých**, ku ktorým môžu vzhliadať, keď hľadajú pre svoj život pozitívne vzory. Práve v tejto oblasti videli mládežnícke organizácie s členskou základňou a stabilnou celoročnou činnosťou svoj významný podiel – tam, kde zlyháva rodina či škola, môže mladý človek nájsť vzor a rešpektovanú autoritu práve v organizácii. Podľa niektorých účastníkov a účastníčok diskusii **je potrebné zohľadňovať špecifickosť života mládeže vo vidieckom prostredí**, kde mladí obzvlášť potrebujú podporu, nakoľko vidiecke prostredie im na jednej strane ponúka menej príležitostí a zároveň je v ňom prítomná väčšia sociálna kontrola.

Istým odrazom spoločnosti na mladých je aj nárast konzumnosti a „života pre prítomnosť“. Viacerí pracovníci a pracovníčky s mládežou identifikovali ako problém nárast **duševných ochorení mladých**, ale čoraz viac aj napríklad vyhorenie u mladých ľudí, ktoré vzniká v dôsledku vyťaženia a prílišných nárokov či vysokých očakávaní rodiny. To vytvára čoraz väčší tlak na mládežnícke organizácie a komunitné centrá, aby do svojich tímov zahŕňali aj odborníkov a odborníčky, ktorí dokážu v oblasti duševného zdravia poskytnúť mladým ľuďom náležitú podporu.



## Vybraní aktéri v systéme práce s mládežou

Zúčastnení boli vyzvaní, aby sa v rámci diskusného stretnutia vyjadrili k nasledovným otázkam týkajúcich sa spolupráce s jednotlivými aktérmi v systéme práce s mládežou:

- Aké roly zastávajú jednotliví aktéri v systéme práce s mládežou?
- Akým spôsobom naplňajú alebo by mohli naplňať potreby tejto cieľovej skupiny?

### Spolupráca s inštitúciami na národnej úrovni

Na národnej úrovni je potrebné aj **realizovať výskum** a výsledky pretvárať na **rámcovú politiku mládeže** vo forme odporúčaní, ako aj **komunikovať so zahraničím**.

Vo vzťahu k spolupráci s **MŠVVaŠ SR** sa účastníci a účastníčky vyjadrovali predovšetkým na úrovni na financovania a prerozdelenia dotácií, čomu je venovaná nasledujúca kapitola. V kontexte ostatných kompetencií vidia zúčastnené organizácie dôležitú úlohu napríklad **v úlohe prepájania formálneho a neformálneho vzdelávania**. Organizácie majú opakovaný problém dostať sa s kvalitnými aktivitami pre mládež do škôl, prípadne školy nechcú uvoľňovať svojich žiakov a žiačky pre aktivity neformálneho vzdelávania. Preto počas diskusií zaznel návrh, aby MŠVVaŠ SR vytvorilo zoznam odporúčaných organizácií pre oblasť neformálneho vzdelávania a predložilo ho školám. Celkovo organizácie vnímajú, že **chýba dialóg medzi MŠVVaŠ SR, mládežníckymi organizáciami** a inými organizáciami, ktoré pracujú s mládežou.

Viacero organizácií sa vývojom a reagovaním na trendy presúva do oblastí **terénnej sociálnej práce a prevádzkovania komunitných centier pracujúcich (aj) s mládežou**. Ich **činnosť a financovanie** sa tak rozširuje a zahŕňa spoluprácu **s Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR** (prípadne Implementačnú agentúru MPSVR SR pre operačný program Ľudské zdroje). Takýto krok im však často nezabezpečí dostatok financií na činnosť a rastie im administratívna záťaž (a následne klesá ich flexibilita reagovať na potreby cieľovej skupiny).

Vo vzťahu k spolupráci s **Iuventou** zúčastnení zhodnotili, že oceňujú jej **metodickú podporu** a zaznel aj hlas, ktorý navrhoval, aby sa táto jej rola posilňovala. „Iuventa by mala mať na starosti viac siet'ovanie a menej priamy servis pre mladých.“ Iuventa by tak mohla pôsobiť skôr ako poradný orgán, viac podporovať medzisektorovú komunikáciu a siet'ovanie. V diskusiách zaznievalo aj to, že nie je ideálne, keď štátna inštitúcia (napríklad Iuventa) zároveň spravuje dotačnú podporu mládežníckych organizácií a zároveň realizuje vlastné, tematicky či obsahovo

príbuzné či prekrývajúce sa, programy a aktivity, čím duplikuje prácu neštátnych mládežníckych subjektov, prípadne znižuje dostupné zdroje na danú tému/oblasť pre organizácie občianskeho sektora.

### **Spolupráca na úrovni samosprávy a obce**

Zúčastnení vnímali spoluprácu s obcou za kľúčovú, tá však prirodzene závisí aj od veľkosti obce a z toho sa odvíjajúcej jej možnosti (veľkosť finančných prostriedkov, infraštruktúra, prítomnosť fary, personálne kapacity úradu a iné). Vo vidieckych oblastiach je problém s nedostatkom príležitostí pre mládež obzvlášť vypuklý. Častou **prekážkou pri spolupráci s obcou je nepochopenie mládežníckej práce** (najmä tej, ktorá nie je na verejnosti viditeľná, alebo tej, ktorá využíva neformálne vzdelávanie formou hier a nekladie dôraz na šport) nedostatok finančných prostriedkov a neochota. Argumentom obcí neraz je, že počas dňa sa mládež v obci ani nevyskytuje – plní si totiž školskú dochádzku.

Celkovo zaznievala pomerne silná **kritika smerom k obciam a ich využívaniu finančných prostriedkov pre mladých**. Opakovane účastníci a účastníčky zdôrazňovali, že jedna oslava Mikuláša a Dňa detí nie je práca s mládežou, rovnako ani podpora športovania mládeže. Obec by mala vedieť, aké má podielové dane pre prácu s mládežou a využívať ich efektívne, teda nie na, síce potrebné, ale s mládežníckou prácou nijak nesúvisiace výdavky (oprava chodníkov a pod.).

**Dobrou praxou** je, keď obec alebo samospráva napríklad **vyčlení pre prácu s mládežou priestory**, kde sa aktivity s mládežou môžu konať, prípadne ich **prizýva do aktívneho politického života** (napríklad cez mládežnícke parlamenty). Smutnou zhodou v skupinách bolo, že takýchto príkladov je na Slovensku stále príliš málo a samospráva neraz zatvára oči pred mládežníckymi iniciatívami, prípadne im ich činnosť ešte komplikuje.

Z diskusií vyplynulo, že podpora práce s mládežou zo strany samosprávy nemusí byť nutne finančná. Zaznievali hlasy, že obec či samospráva okrem priestorov môže **pomôcť** napríklad **s propagáciou aktivít** pre mladých.

Niektorí sa prihovárali za to, aby na obciach príp. na úrovni samosprávy pracovali **koordinátori a koordinátorky práce s mládežou**, ktorí by neboli zodpovední za samotnú realizáciu, ale zabezpečovali by **sieťovanie** všetkých organizácií pracujúcich s mládežou a **mapovanie**

potrieb mladých v lokalite. Viacerí zástupcovia a zástupkyne by uvítali, aby vznikali **menšie grantové príležitosti aj v rámci regiónov**.

V závere by bolo možno zhrnúť, že v diskusiách zaznievala zhoda o praktickosti riešenia, kedy by sa prenieslo viac zodpovedností v kontexte práce s mládežou na obce a samosprávu, vrátane prerozdelenia finančných prostriedkov. Zároveň však bola v skupinách obava, či **takúto systémovú zmenu možno realizovať bez reformy verejnej správy**. Aj v takom prípade však podľa účastníkov a účastníčok hrozí absencia politickej vôle. Niektorí majú skúsenosť, že ich kraj prizval ku tvorbe strategických dokumentov, na ktorých intenzívne pracovali, no následný efekt pre prácu s mládežou bol pre nich sklamaním. Predchádzajúce ujasnenie si očakávaní a rámcov spolupráce je jednou z ciest, ako takýmto frustrujúcim skúsenostiam predchádzať. Zároveň pri tomto návrhu zaznela pochybnosť, či má tento krok zmysel, keďže **čoraz viac obcí o mládež prichádza** vplyvom demografických trendov.

Zaznel však aj **silný hlas, ktorý zdôraznil, že práve práca s mládežou v menších obciach pripravuje mladých na život v Bratislave či v zahraničí, vychováva sebavedomých a schopných mladých, ktorí následne svoj región opúšťajú**. Aj preto by bolo potrebné viac investovať do práce v regiónoch a v menších obciach. Rola obce tak môže byť mladých podporovať, aby ostávali v regióne a vidiecka krajina nezanikala.

### **Spolupráca na úrovni škôl a iných aktérov**

Organizácie opakovane vyzdvihovali problémy pri prepájaní neformálneho a formálneho vzdelávania. Školy by mohli benefitovať zo spolupráce s mládežníckymi organizáciami, no málokteré si to uvedomujú a otvárajú sa spolupráci. Slabo hodnotení a niekedy preťažení učitelia to často vnímajú ako prácu navyše.

Vybrané organizácie vyzdvihli existenciu Rady mládeže Slovenska ako strešnej organizácie, ktorá má ako jedna z mála kapacitu na prepájanie organizácií a ministerstva.

### **Financovanie**

Účastníci a účastníčky zapojení do participatívneho procesu vnímajú aktuálnu situáciu financovania práce s mládežou za obzvlášť kritickú.

Zúčastnení identifikovali nasledovné **problémy a výzvy v oblasti financovania práce s mládežou:**

- **postupný pokles pridelených finančných prostriedkov, spolu s každoročným nárastom nákladov** na prácu s mládežou
- absencia stabilnej formy viacročného financovania systematickej práce s mládežou
- preferovanie projektovej a nie inštitucionálnej podpory
- existujúce inštitucionálne granty MŠVVaŠ SR pokrývajú iba pomerne krátke obdobie podpory (3 roky), financie prichádzajú s niekoľkomesačným až polročným oneskorením a hoci sú peniaze prisľúbené na inštitucionálnu podporu, začal vznikať tlak na plnenie tzv. povinných aktivít a obmedzovanie voľnosti využitia finančných prostriedkov
- riziko, že nebude možné využiť oneskorene získané financie na refundáciu nákladov, ktoré vznikli v prvej polovici roka (tak, ako tomu bývalo v minulosti)
- **vysoká viazanosť finančných prostriedkov, aj na (niekedy povinné) aktivity odlišné od potrieb organizácií, prípadne od priorít grantového programu**
- harmonogram výziev nekorešponduje so „životom“ mládežníckej práce (napr. kalendárny rok, školský rok)
- neustály nárast administratívnej záťaže pri realizácii a podávaní projektu (prílohy k projektu, kt. nesmú byť staršie ako 3 mesiace a pod.)
- výzvy PPM nevychádzajú z praxe a potrieb mládeže a organizácií
- **vysoká miera spolufinancovania (20%) v PPM**, ktorá sa líši od iných oblastí (napr. umenie a kultúra)
- **neuznávanie dobrovoľníckej práce ako formy spolufinancovania**
- menšie organizácie majú obmedzené možnosti žiadať o dotáciu z verejných zdrojov z dôvodu vysokých nárokov na žiadateľa
- problémy v komunikácii so zodpovednými osobami pre oblasti PPM
- PPM sú určené predovšetkým pre veľké a etablované organizácie
- **absencia regionálnej podpory**
- **nejasné a netransparentné využívanie podielových daní obcí vyčlenených na mládež**
- podpora práce s mládežou nie je politická priorita, obzvlášť na úrovni samosprávy

- podozrenie, že niektoré organizácie sú v rámci prerozdelenia financií neodôvodnene alebo nespravodlivo uprednostňované
- chýba podpora menších lokálnych projektov
- chýba systém hodnotenia kvality práce s mládežou a transparentnej podpory práce s mládežou na regionálnej úrovni
- problémy pri administrovaní PPM (napríklad absencia informačných listov, nejasnosti vo vykazovaní či uplatňovaní indikátorov).

Viacerí účastníci a účastníčky konštatovali, že kvôli týmto ťažkostiam konštatovali niektoré organizácie utlmujú svoje žiadosti o dotácie z verejných zdrojov a snažia sa získavať financie z iných zdrojov, prípadne obmedzujú svoje aktivity.

V nadväznosti na identifikované prekážky v oblasti financovania práce s mládežou diskutujúci formulovali niekoľko **návrhov na zmenu**:

- zjednodušenie výziev na národnej úrovni (či už bude ich vyhlasovateľom MŠVVaŠ SR alebo iný subjekt) - napr. povinné prílohy budú nahradené **čestným prehlásením v čase podania žiadosti**, príp. si ich vyžiada ministerstvo samo od relevantných inštitúcií, alebo budú získavané z jednotného systému e-government)
- umožniť viacročné financovanie práce s mládežou
- v oblasti spolufinancovania:
  - **znížiť mieru spolufinancovania na 5 %**
  - **umožniť spolufinancovanie formou dobrovoľníckej práce**
  - zabezpečiť, aby povinnú spoluúčasť spolufinancovala samospráva
- možnosť elektronického podávania žiadostí, pri čom musí byť dodržaná užívateľská jednoduchosť
- **posilniť financovanie ľudských zdrojov v oblasti projektového manažmentu a koordinácie dobrovoľníkov/čok** (pracovníci a pracovníčky zodpovední v organizáciách za projektový manažment a koordináciu dobrovoľníkov a dobrovoľníčok budú riadne zaplatení), podobne, ako tomu je v prípadoch uvádzaných z Českej republiky
- je potrebné navýšiť objem financií, napríklad presunutím nevyužitých vzdelávacích poukazov na prácu s mládežou

- zmeniť model dotácií a **vytvoriť nezávislý fond na podporu práce s mládežou**
- prerozdeliť existujúce financie medzi samosprávu, ktorá by získala povinnosť financovať lokálnu prácu s mládežou (aj mimo športové kluby)
- otvoriť výzvy MŠVVaŠ SR vo väčšej miere aj pre neformálne skupiny
- nastaviť transparentné pravidlá prerozdeľovania finančných prostriedkov (napr. s cieľom zabrániť konfliktu záujmov)
- zohľadniť pri prerozdeľovaní finančných prostriedkov disparitu jednotlivých regiónov
- využívať novo vznikajúci register MVO, ktorý zjednoduší organizáciám žiadanie o finančné prostriedky z verejných zdrojov
- potreba zjednodušiť výzvy podpory na národnej úrovni

Tento zoznam predstavuje deskripciu navrhovaných riešení, pričom niektoré sú vo vzájomnom súlade, kým niektoré sú protichodné. Pomerne výrazne bol zastúpený hlas, ktorý presadzoval, aby **práca s mládežou bola financovaná na úrovni samosprávy** aj v nadväznosti na diskusiu o samospráve ako významnom aktérovi pri práci s mládežou. Tento model by umožňoval mládežníckym organizáciám užiť spolupracovať s miestnou samosprávou a získavať od nej podporu lokálne – na rozdiel od situácie, keď je verejná podpora prideľovaná len cez centralizované dotačné mechanizmy. Avšak aj tí, ktorí zastávali tento princíp lokálnosti a subsidiarity, si uvedomovali s tým spojené riziká: že o financovaní budú rozhodovať pracovníci samosprávy, ktorí nemusia byť na danú oblasť odborníci a nemajú vytvorený systém transparentného a kvalitného prerozdeľovania financií na podporu práce s mládežou. Ďalším rizikom je, že obce a kraje si budú „objednávať“ služby mládežníckych organizácií, s dôrazom viac na finančnú efektivitu a byrokratické vykazovanie než na samotnú zmyslupnosť a kvalitu práce s mládežou.

Ako jedno z možných riešení bol spomenutý potenciálny fond na podporu práce s mládežou, ktorý by udeľoval aj malé granty, a prostriedky rozdeľované z neho by dofinancovala miestna samospráva (podľa vlastných kapacít a možností). Niektorí účastníci participatívneho procesu vyzdvihovali dobrý príklad Fondu na podporu umenia, s jeho národnou pôsobnosťou, transparentným systémom udeľovania podpory, riešením konfliktu záujmov, zameraním na odbornosť atď.

## Záver

V závere správy prinášame vlastnú interpretáciu niektorých kľúčových podnetov, ktoré zaznievali v rámci diskusií – či už počas hlavných stretnutí participatívneho procesu alebo v individuálnych rozhovoroch mimo nich - a dôležitých trendov a nálad v nadväznosti na podklad zo strany Rady mládeže Slovenska (Príloha č. 1).

Aj v nadväznosti na identifikované potreby a trendy v cieľovej skupine mládeže viaceré organizácie **presadzovali dôležitosť flexibility a pružnosti pri práci s mládežou**. Tá, pokiaľ má byť efektívna, nesmie byť viazaná prílišnou byrokraciou (napríklad obmedzovanie financovania podľa počtu podpísaných účastníkov/čok na prezenčnej listine, keď mnohí mladí sa do aktivít zapájajú a zároveň nechcú byť oficiálne a menovite vedení v záznamoch) a musí vedieť pružne reagovať na potreby mladých, tak ako to umožňujú iné zdroje financovania (asignácia 2 percent z dane z príjmu, firemný sponzoring, či granty z firemných nadácií). Organizácie potrebujú slobodu vo vlastnom nasmerovaní aktivít a programov. **Odmietajú uprednostňovať napĺňanie národnej stratégie pre mládež**, na ktorej tvorbe sa nepodieľali, pred vlastným poslaním a programami (tieto môžu, ale nemusia byť vždy v súlade). Tento jav je posilnený aj tým, že mládežnícke organizácie vnímajú „umelosť“ stratégie, **chýba im participatívna tvorba strategických dokumentov, na ktorých plnení by následne mali záujem sa aktívne podieľať**. Je dôležité podotknúť, že národná stratégia pre mládež bola explicitne účastníkmi participatívneho procesu spomenutá iba v Bratislave, kým v iných regiónoch v diskusii nezaznievali body, ktoré by so stratégiou súviseli.

Napriek kritike, organizácie oceňujú existenciu aktuálnych Programov pre mládež a chcú, aby sa národná podpora a verejné financovanie aktivít pre mládež rozvíjala. Predstavujú pre ne dôležitú (nielen) inštitucionálnu podporu. Zároveň čoraz viac uprednostňujú (a často úspešne realizujú) viaczdrojové financovanie aktivít pre mladých. Podpora z verejných zdrojov – spolu s inými zdrojmi podpory - im umožňuje napĺňať skôr vlastné vízie a poslania (kvôli ktorým boli založené) než jednotnú národnú stratégiu. Sú to práve hodnoty a vízie, vďaka ktorým sa im darí oslovovať nielen široké členské základne, ale cez aktivity aj veľkú časť inak neorganizovaných mladých ľudí, ktorí členmi nie sú.

Preto je pre ne dôležité, aby pri udeľovaní podpory zo strany MŠVVaŠ SR boli dodržiavané princípy odbornosti a transparentnosti rozhodovacieho procesu a zároveň rešpekt pre vlastné smerovanie a spravovanie prijímajúcich mládežníckych organizácií.

Je potrebné uviesť, že **v sektore práce s mládežou akoby spoluexistovali dva prístupy** (niekedy komplementárne, inokedy protichodné).

Na jednej strane je to **prístup založený na étose dobrovoľníctva, hodnôt a budovania spoločenstiev**, v ktorých môžu mladí vyrásť v zrelé osobnosti. Ten výrazne čerpá z potenciálu širokej siete dobrovoľníkov, vedenia hodnotovo ukotvenými ľuďmi, a budovania dlhodobých vzťahov v komunitách. Ľudia, ktorí sa mládeži venujú väčšinou popri inom zamestnaní pri takomto prístupe nehľadajú v práci s mládežou živobytie a je pre nich dôležité, aby štát nemal na ich neprimerané (napr. administratívne) požiadavky a nevytváral regulačné prekážky v tom, čomu sa chcú z vlastnej iniciatívy venovať popri hlavnom zamestnaní.

Na druhej strane je to **prístup zdôrazňujúci prácu s mládežou ako platenú (a formálne uznanú) profesiu**, pre ktorú sú dôležití garanti a odborné certifikácie a kde sa zdôrazňuje registrované členstvo a vykazovanie účasti mladých. Zástancovia tohto prístupu sú priaznivcami takých regulácií a štandardov, ktoré odlíšia profesionálnych (v zmysle hlavného ekonomického príjmu) pracovníkov s mládežou od tých, ktorí s mládežou pracujú primárne z inej ako ekonomickej motivácie.

Je preto prirodzené, že organizácie majú aj rôzne očakávania a aj rôzne kapacity na spoluprácu so štátnym sektorom (napríklad na úrovni implementácie národnej stratégie a pod.)

K návrhu na zriadenie **nezávislého transparentného fondu** na podporu práce s mládežou sa väčšina účastníkov vyjadrovala pozitívne (najmä vo vzťahu k navrhovaným princípom prerozdelenia finančných prostriedkov). Je však zrejmé, že zriadenie fondu by predstavovalo veľmi veľkú zmenu oproti aktuálnemu systému prerozdelenia verejných prostriedkov a takýto krok si bude vyžadovať dôkladnú diskusiu a správne nastavenie, keďže prirodzene vzniká neistota a obavy z jeho implementácie.



## Príloha č. 1 Diskusný podklad

### Participačné stretnutie k obsahovému zámeru novej právnej úpravy podpory práce s mládežou

(diskusný podklad)

O potrebe novej úpravy podpory aktivít mladých ľudí sa rozpráva už dlhšie časové obdobie. Súčasná právna úprava sa považuje za nedostatočnú, nejasnú, reflektujúcu stav mládeže v období, keď súčasná mládež bola v predškolskom veku, čo je vzhľadom na prudké zmeny potrieb a správania mládeže nedostatočné.

#### 1. Meniaci sa mladí ľudia

Zo všetkých strán počuť hlasy odborníkov, ktorí konštatujú, že mládež sa z roku na rok mení a vyvíja. Tieto zmeny samozrejme priamo súvisia s množstvom zmien, ktorými prechádza celá naša spoločnosť. Zároveň kategóriu mladosti ako fázu životného cyklu definuje predovšetkým silná premenlivosť a neurčitnosť.

Mládež chápeme<sup>2</sup> ako obdobie prechodu medzi závislosťou spojenou s detským vekom a nezávislosťou spojenou s dospelosťou. To je zároveň aj dôvod, prečo je táto kategória viac „tekutá“, ako iné fixnejšie vekové kategórie. Vek je najjednoduchší spôsob ako definovať túto skupinu. Ďalšími dôležitými definičnými charakteristikami je vzťah k vzdelávaniu a zamestnanosti, mládež je potom chápaná ako mladý človek vo veku medzi odchodom z povinnej školskej dochádzky a nájdením si prvého zamestnania<sup>3</sup>.

Mení sa už samotný podiel mládeže v spoločnosti. Slovensko starne a teda aj akcent spoločnosti sa posúva do iných oblastí. Početnosť mládeže sa líši v závislosti od metodiky jej výpočtu. Pokiaľ používame metodiku Eurostatu, tak za mládež považujeme mladých od 15 do 29 rokov (na Slovensku k 31.12.2017 **976 640 mladých ľudí**), pokiaľ použijeme definíciu OSN,

---

<sup>2</sup> Zdroj: Definition of Youth by UN. <http://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youthdefinition.pdf>

<sup>3</sup> V súčasnosti sa hovorí o posúvaní hraníc mladosti do nižšieho, tzv. detského veku, ktorý sa podľa najnovších výskumov končí vo veku 12 – 13 rokov a koniec mladosti s dospelosťou, resp. s prebratím roly dospelého človeka prostredníctvom zmien sociálneho a ekonomického statusu ako sú vstup do manželstva, plnohodnotný vstup na trh práce, osamostatnenie sa od rodičov, samostatné bývanie, založenie si vlastnej rodiny resp. rodičovstvo a pod. Inými slovami prebratím zodpovednosti za svoj život i životy tých, ktorí sú danému človeku zverení. Čo ale môže znamenať iv individuálnych životných dráhach posun až do veku okolo 30 rokov. Pozri napr. ČEREŠNÍK, Michal. Hraničná zóna: rizikové správanie v dospievaní. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 9788055810119.

mládežou chápeme ľudí od 15 do 24 rokov (na Slovensku k 31.12.2017 **587 765 mladých ľudí**).<sup>4</sup>  
V užšom zmysle, je teda iba každý 10 a v širšom každý 5 obyvateľ Slovenska súčasťou mládeže.

Veľa sa v súvislosti s mládežou hovorí o tom, či sú iní. Jedna z najdôležitejších odlišností spočíva v úzkej prepojenosti ich životov s technológiami. Ako pripomína štúdia Millennials<sup>5</sup> od útleho detstva sa hrávali s mobilmi svojich rodičov, ktorí to považovali za vhodný spôsob, ako dieťa zaujať. Všetky tieto zariadenie umožňujú mladým ľuďom rozvíjať ich mimoriadne obľúbené aktivity – trávenie času na sociálnych sieťach, sledovanie YouTube a čítanie s priateľmi. Títo mladí ľudia sú na rozdiel od starších generácií sebedomejší, viac sa zaujímajú o globálne problémy a presne vedia, aká by mala byť ich budúca práca. Sú ambiciózní a snaživí. Uvedomujú si, že svet, v ktorom žijeme, nie je jednoduchý. Snažia sa využívať také inštitúcie a spôsoby, s ktorými si idú za svojimi cieľmi.

Pokiaľ ide o politickú participáciu a politické názory<sup>6</sup>, mladí ľudia sa necítia byť súčasťou tejto krajiny, nedôverujú inštitúciám a až tretina z nich sa plánuje natrvalo usadiť v zahraničí. Medzi mladými ľuďmi vládne hlboká nedôvera voči štátnym inštitúciám. Viac než 80% z nich nedôveruje vláde a parlamentu, 67% nedôveruje súdom. Veľké množstvo opýtaných má pocit, že nie je v ich silách ovplyvniť, čo sa v spoločnosti a krajine deje - až 43% z nich si myslí, že nemajú žiaden vplyv na fungovanie štátu a inštitúcií. Prieskum RmS potvrdil, že mladí ľudia sa pozerajú na situáciu v spoločnosti kriticky a cítia sa vylúčení. Nie sú prizývaní do rozhodnutí, ktoré sa ich týkajú a spoločnosť ich tak odsudzuje na pasivitu.

Mnohé z potrieb, ktoré nie sú v tejto spoločnosti dostatočne reflektované u mladých ľudí, sú v oblasti trávenia času mimo vyučovania. Ako ukázali výsledky konzultácií v rámci Štruktúrovaného dialógu<sup>7</sup> ako aj prieskumu RmS zameraného na voľnočasové trendy, jednou z najakútnejších potrieb je práve bezpečný, dostupný priestor, v ktorom by sa mohli stretávať so svojimi kamarátmi resp. rovesníkmi<sup>8</sup>.

---

<sup>4</sup> Zdroj: ŠÚ SR, EUROSTAT, OSN.

<sup>5</sup> Zdroj: Generácia Millennials a generácia Z. Dostupné na: <https://www.tns-global.sk/informacie-prevas/tlacove-spravy/generacia-millennials-generacia-z>

<sup>6</sup> Zdroj: Politická participácia mládeže v krajinách V4. Zdroj: [www.visegrad.mladez.sk](http://www.visegrad.mladez.sk)

<sup>7</sup> Viac o projekte na: <http://strukturovanydialog.sk/strukturovany-dialog/>

<sup>8</sup> Zdroj: Trávenie voľného času v prostredí mladých vo veku 15 – 19 rokov. RmS, Bratislava, 2018, ako aj výsledky k kvantitatívneho prieskumu dostupný na

Ďalšou skutočnosťou je znižujúca sa inklinácia k formálnemu členstvu v organizáciách a väčšie akcentovanie menej formálnych vzťahov k inštitúciám<sup>9</sup>. Vzhľadom na tieto skutočnosti je stagnácia členstva v mládežníckych organizáciách na číse okolo 70 000 pochopiteľná a je znakom schopnosti stále lákať mladých ľudí k tomuto spôsobu aktivizácie. Túžba po neformálnych vzťahoch sa odzrkadľuje v počte mladých ľudí, ktorí participujú rôznymi spôsobmi na živote mládežníckych organizácií. V roku 2017 ich bolo do 350 000, teda viac ako tretina z počtu mládeže v širšom zmysle a viac ako polovica v užšom zmysle.

Je mnoho ďalších oblastí, ktoré rezonujú v životoch mladých a viac alebo menej súvisia s vyššie spomenutými témami. Spomeňme napr. únik mozgov (brain drain), krízu vodcovstva apod.

## 2. Existujúce problémy

Zákonná úprava zaiste nie je všeliekom stavu spoločnosti a preto sa sústreďíme iba niektoré okruhy problémov, ktoré si zasluhujú pozornosť: množstvo verejných finančných zdrojov určených na aktivity mladých ľudí, stabilita systému, transparentnosť systému, nezávislosť hodnotenia, prakticky neexistujúci výskum mládeže.

Zákon rieši národnú úroveň podpory aktivít mladých ľudí. Systém stojí na dvoch pilieroch: finančnej podpore a strategickej-plánovacej podpore.

V prípade finančnej podpory zo štátneho rozpočtu došlo k poklesu podpory zo strany<sup>9</sup>. Pokles možno dokumentovať napr. pri podpore aktivít na jedného člena mládežníckej organizácie. Štátny príspevok sa **znížil** priemerne z 36,06€ na člena v roku 2009 na 21,97€ na člena v roku 2017, pričom agregovaná inflácia za dané obdobie bola 9,25% a teda reálna výška štátneho príspevku na člena mládežníckej organizácie sa znížila na **19,94€** v cenách roku 2009, teda o cca **45%**.

Pokles štátnej podpory zaktivizoval mládežnícke organizácie k získavaniu iných zdrojov pre svoju prácu. V prípade mládežníckych organizácií združených v najväčšej strešnej organizácii Rade mládeže Slovenska, poklesol podiel podpory z Programov pre mládež Ministerstva

---

[http://strukturovanydialog.sk/wpcontent/uploads/2018/05/Spra%CC%81va-z-prieskumu\\_Panel-mladych.docx.pdf](http://strukturovanydialog.sk/wpcontent/uploads/2018/05/Spra%CC%81va-z-prieskumu_Panel-mladych.docx.pdf)

<sup>9</sup> Bližšie pozri Súhrnné správy o stave spoločnosti publikované Inštitútom pre verejné otázky (IVO) <sup>9</sup> Program PODPORA v roku 2017 dosiahol výšku 1 753 392 oproti dotácii v roku 2009 s podobným zameraním vo výške 1 975 886 €.

školy, vedy, výskumu a športu SR na menej ako 20%.<sup>10</sup> Inými slovami, mládežnícke organizácie dokážu už z 80% získať financovanie z iných zdrojov a štát sa posunul z pozície dominantného donora na jedného z viacerých významnejších darcov.

Štát v zastúpení Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR naďalej vypracúva strategické materiály, koncepcie, akčné plány pre prácu s mládežou. Výraznou otázkou je participatívnosť ich tvorby, nadväznosť na iné strategické materiály SR a finančné krytie navrhnutých aktivít.

### 3. Cestovná mapa

Vzhľadom na načrtnutú situáciu sa Rada mládeže Slovenska v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskych aktivít a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR pokúsila navrhnúť do verejnej diskusie niektoré témy, ktoré sa stanú podkladom pre prípravu novely zákona o podpore práce s mládežou. Súčasťou procesu prípravy je aj toto kolo participačných stretnutí na regionálnej úrovni v Prešove, Banskej Bystrici, Trnave a Bratislave. Cieľom je vyvolať odbornú diskusiu na túto tému a zozbierať podnety od ľudí ktorí s mládežou pracujú a od mládeže samotnej.

Participačné konzultácie odborne zastrešuje Rada mládeže Slovenska<sup>11</sup> a facilitačne vedie, záverečné správy pripravuje PDCS<sup>11</sup>. Podnety a diskusie z konzultácií budú spracované a závery konzultácií vtelené do obsahového návrhu zmien právnej úpravy. Správa z konzultácií bude hotová do konca augusta 2018, v septembri 2018 bude predstavený obsahový návrh právnej úpravy. Plán legislatívnych úloh vlády SR predpokladá ukončenie legislatívneho procesu zákona v roku 2019.

Obsahový návrh bude pozostávať z viacerých častí:

- a) Základné princípy;
- b) Organizačná štruktúra práce s mládežou;

---

<sup>10</sup> Rada mládeže Slovenska združuje drvivú väčšinu veľkých mládežníckych organizácií na Slovensku. <sup>11</sup> Rada mládeže Slovenska (RmS) združuje mimovládne organizácie, ktoré sa venujú deťom a mládeži. V súčasnosti ich zastrešuje 25, každá z nich je formálne zaregistrovaná ako občianske združenie alebo nezisková organizácia. Všetky spolu združujú viac ako 55-tisíc detí a mládeže.

RmS vznikla v roku 1990 ako občianske združenie. Od začiatku svojho pôsobenia funguje na celoštátnej úrovni a detské a mládežnícke organizácie zastrešuje bez ohľadu na ich politické presvedčenie, náboženské vyznanie, národnostnú či etnickú príslušnosť. Viac informácií na [www.mladez.sk](http://www.mladez.sk).

<sup>11</sup> <https://pdcs.sk/sk/>

- c) Zásady a princípy finančnej podpory aktivít mladých ľudí.

#### 4. Základné princípy

Pri práci s mládežou ide o neformálne vzdelávanie a formovanie detí a mladých ľudí, teda osôb, ktoré si zaslúžia osobité vedenie a starostlivosť v systéme, ktorý je vybudovaný na rade hodnôt zabezpečujúcich rozvoj mladého človeka v slobodnom, tvorivom, slušnom, pozitívnom a nie mocenskom prostredí. Cieľom je všestranný rozvoj mladého človeka. Podstatou práce s mládežou je jej zapojenie do samotnej tvorby práce s ňou. Mladí ľudia teda spoluvytvárajú prostredie, v ktorom žijú svoje aktivity.

Mladý človek je stredobodom procesu výchovy a vzdelávania v systéme, ktorý mu priznáva dôstojnosť a vedie ho k všestrannému rozvoju. Mladý človek sa aktívne zúčastňuje výchovnovzdelávacieho procesu nielen ako jeho objekt, ale aj ako subjekt jeho tvorby a prispôsobovania súčasným potrebám.

Základné princípy:

**Pluralita**

**Prístupnosť**

**Autonómia**

**Demokratické občianstvo**

**Zapojenie**

#### 5. Organizačná štruktúra podpory aktivít mladých ľudí

V súčasnosti pozorujeme pri riešení financovania, priestorov priestorov pre mládež, rozdelenia kompetencií medzi štátnou správou a samosprávou, rolou verejnej správy v celom systéme a postavení neštátnych aktérov vo vzťahu k práci s mládežou nasledujúce problematické oblasti:

- Malé akcentovanie skutočnosti, že práca s mládežou sa vykonáva tam, kde mládež žije či inak pôsobí, teda na miestnej úrovni;
- Nejasné vymedzenie kompetencií či rol jednotlivých aktérov;
- Nejasné postavenie MŠVVaŠ SR v systéme podpory a realizácie práce s mládežou.

Zákonná úprava sa musí vrátiť z hlavy na nohy a teda akcentovať úroveň, kde mládež žije, pôsobí, realizuje svoje aktivity, teda miestnu úroveň. Z tohto pohľadu hlavnými aktérmi práce s mládežou sú obce a mládežnícke organizácie.

**Obce** by mali priamo podporovať prácu s mládežou, ktorá má v nich bydlisko, alebo navštevuje školu alebo iné zariadenia zriadené obcou pracujúce s mládežou. Podpora práce s mládežou na miestnej úrovni sa musí odvíjať od mapovania jej potrieb. Príkladmi nástrojov obce pre podporu aktivít mládeže: poskytnutie priestoru pre stretávanie sa mladých ľudí z obecného majetku, koordinácia aktivít v obci týkajúcich sa detí a mládeže;

- a) zriaďovanie poskytovateľov služieb v oblasti práce s mládežou;
- b) podpora vytvárania spoločných poskytovateľov viacerými obcami;
- c) partnerské dohody medzi obcami a mládežníckymi organizáciami o koordinácii práce s mládežou na miestnej úrovni;
- d) možnosť čerpať prostriedky z Fondu na podporu práce s mládežou v samostatnom programe pre obce.

**Vyššie územné celky** majú obmedzené možnosti práce s mládežou na miestnej úrovni vzhľadom na skutočnosť, že ide o inštitúcie regionálnej samosprávy.

Nástroje VÚC pre podporu práce s mládežou:

- a) Zriaďovanie poskytovateľov služieb práce s mládežou;
- b) Koordinácia aktivít práce s mládežou na území v VÚC v dohode s obcami;
- c) Mapovanie potrieb mládeže a ich analýza pre potreby nastavovania politik formálneho a neformálneho vzdelávania vo VÚC;
- d) Poskytovanie priestorov na prácu s mládežou z majetku VÚC bezodplatne;
- e) Spolupráca s mládežníckymi organizáciami pri práci s mládežou.

**Postavenie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR** Nástrojmi na národnej úrovni môže byť:

- Koordinácia pre prácu s mládežou aj pre Ministerstvo zdravotníctva SR (oblasť zdravia mladých ľudí) a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (pre oblasť zamestnávania, sociálnej práce, prevencie sociálnej patológie až po podporu mladých rodín);
- Výskum potrieb a záujmov mladých ľudí pokiaľ ide o trávenie voľného času, vzdelávanie (formálne a neformálne) na národnej úrovni;
- Tvorba strategických dokumentov na základe výskumov potrieb mladých ľudí s prihliadnutím na transektorové ukotvenie témy;
- Metodická podpora práce s mládežou pre orgány verejnej správy.

## 6. Princípy financovania

V súčasnosti máme priame napojenie dotačného systému na ústredný orgán štátnej správy, ktoré so sebou prináša viacero nevýhod, ako napríklad nemožnosť udeliť viacročné, či inštitucionálne granty, komplikovaná administratíva, nepružný ročný a kratší cyklus vyhlasovania výziev pre jednotlivé programy a s tým súvisiaci problém zosúladenia projektových aktivít s kalendárnym a školským rokom. Kľúčovým problémom sú relatívne obmedzené zdroje štátneho rozpočtu ako aj kontinuálny pokles finančných prostriedkov alokovaných na tieto programy.

Ako problém sa javí tiež neprehľadný systém ďalších možností financovania práce s mládežou, hlavne na úrovni regionálnej a miestnej samosprávy. Ako nesystémový prvok vystupujú vzdelávacie poukazy, ktoré slúžia na financovanie aktivít mimo vyučovania a ich hlavným užívateľom sú školy a školské zariadenia, len vo veľmi malej miere sú využívané ostatnými aktérmi, ktorí poskytujú prácu s mládežou.

Riešením tejto situácie môže byť vytvorenie nezávislého orgánu na spravovanie financovania sektora práce s mládežou. Cieľom je vytvoriť takú inštitúciu, ktorá bude zastrešovať relatívne jednoduchý systém, stabilný, nezávislý na personálnom obsadení a ktorý bude transparentne a efektívne zabezpečovať fungovanie dotačného ako aj grantového systému. Ako dobrý príklad praxe sa ukazuje byť Fond na podporu umenia, a preto navrhujeme koncipovať legislatívny návrh takéhoto inštitútu s ohľadom na jeho existenciu.